

Atferdsanalysens renommé

Arild Karlsen

Høgskolen i Akershus

I Tidsskriftet skriver Børge Holden en artikkel som heter «Virkemidler for å fremme positive holdninger til atferdsanalytisk teori og praksis» (Holden, 2004). I artikkelen hevder Holden følgende: «Dagbladet satt lenge nærmest likhetstegn mellom atferdsanalyse og tvang. Dette var noe dempet da avisen i 2003 dekket saken hvor en psykolog som kaller seg atferdsanalytiker mistet bevillingen og fikk bot for tvang mot en klient.» (s. 465). Holden refererer ikke til hvilke Dagbladartikler det gjelder, men jeg oppgir i denne replikken referanser til 14 av Dagbladets artikler for å vise at Holden tar feil.

At Holden tar feil på flere punkter kan vi se av hans eget innlegg i Dagbladet hvor han skriver: «En ATFERDS-ANALYTIKER, Jens Skår, har fått bot for overgrep mot en klient. Dette setter atferdsanalyse i et dårlig lys, fordi: Mange, inkludert Dagbladet, trekker den naturlige slutning at det er sammenheng mellom atferdsanalyse og straffbare metoder, iallfall tvang og annet ubehag.» (Holden, 12. juli, 2003, s. 51, utheving i original).

For det første satte Dagbladet Skårs påstått ulovlige tvang inn i en atferds-analytisk ramme. Holden kjente da til Dagbladets leder hvor det sto: «I dag står Jens E. Skår tiltalt for å ha veiledet personalet ved Rogaland psykiatriske sykehus i atferdsanalytiske metoder overfor psykisk utviklingshemmede på en måte som Helsetilsynet finner så grov at de har gått til politianmeldelse av Skår og fratatt ham psykologlisensen.» (Leder i Dagbladet, 11. juni, 2003, s. 2, altså en måned før Holdens ovennevnte artikkel). For det andre svindlet Dagbladet sine lesere med sin manipulasjon av stillbilder fra en video. Dagbladet lot som om klienten blir kastet på hodet ned i gulvet (dette ville ha vært livsfarlig tvang), mens videoen viser oss at psykologen blir trukket ned av klienten. Videoen viser at medhjelpere sørger for at klienten under utprøvingen verken får skadet Skår eller seg selv. For det tredje nevnte ikke Dagbladet at klienten ble avreimet av Skår etter avtale med sykehuset hvor klienten som bodde alene på en egen avdeling, daglig lå reimbundet. Klienten kom til undersøkelsen med hendene bundet til hoftene og med bena bundet sammen. En fjerde meget viktig ting nevnes heller ikke: Skår som først og fremst titulerer seg som spesialist i klinisk psykologi, ble frikjent med stadfestelse fra Høyesterett. Han har nå fått sin bevilling midlertidig tilbake, ved en dom i Oslo Tingrett av 9.1. 2004.

Når det gjelder Holdens ordvalg, er jeg forbauset over formuleringen «psykolog som kaller seg atferdsanalytiker». Ordvalget kan brukes til å tolke utsagnet dit hen at psykologen bare gir seg ut for å være atferdsanalytiker. Jeg vil hevde at Jens E. Skår er en av Norges fremste atferdsanalytikere. Skår stiller seg kritisk til enkelte atferdsanalytikeres propagandistiske fremstilling av straff. Svartdal og Flaten (1998, s. 168) skriver: «Slik vi har definert «straff», er straff per *definisjon* effektivt: Straff defineres ved at atferdsfrekvensen reduseres som følge av straffeprosedyrer». I kontrast til å bruke straff går en av Skårs hovedmetoder ut på å etablere motstand mot å gjøre atferd som ellers ville ha ledet til ubehag og fare for klienten, eller ha vært farlig for andre. Det er ved å vise motstand mot å gjøre farlige handlinger at enkelte klienter både kan unngå umiddelbar straff, medisiner og et langt liv i fornedrelse, reimbundet som alenepasient inne på en lukket avdeling.

Børge Holden og mange andre atferdsvitere som har latt seg desinformere om Skårs behandling, burde heller ha deltatt i å gi en saklig fremstilling av atferds-analytikeres praksis. Skår ble frifunnet fordi intet straffbart forhold hadde funnet sted.